

Toimintakertomus 2008

Kulttuuria kaikille
Kultur för alla
Culture for All

Kulttuuria kaikille -palvelu
Kehittäminen ja yhteiskuntasuhteet KEHYS
Valtion taidemuseo Kaivokatu 2, 00100 Helsinki

Sisällys

1. Yhteenveto.....	3
2. Hallinto ja talous	3
2.1. Työntekijät ja harjoittelijat	3
2.2. Toiminta osana Valtion taidemuseota.....	4
3. Kouluttamista, asiantuntijatyöryhmiä, konsultointia.....	4
4. Kartoitukset.....	5
5. Sähköpostilista ja asiantuntijaverkosto	6
6. Palvelun www-sivut.....	6
7. Muu viestintä.....	8
8. Valtion taidemuseon saavutettavuus- ja diversiteettistrategia ”Kaikkien museo”	8
9. Tillgänglighetsnätverk för museer i Norden.....	8
10. Muu kansainvälinen toiminta.....	9
11. Artikkeleja	9
12. Kouluttautuminen	9
13. Tutkimus	9

Kannen kuva

Taiteellisen työskentelyn apuvälineitä

Kuva: Sari Salovaara. Lähde: Toimiva koti -yksikkö

Helsingin kaupungin sosiaalivirasto

1. Yhteenveto

Vuonna 2008 Kulttuuria kaikille -palvelun suurin yksittäinen haaste oli Valtion taidemuseon Saavutettavuus- ja diversiteettistrategian, *Kaikkien museo*, laatiminen yhteistyössä kulttuurivähemmistökoordinaattorin sekä koko henkilökunnan kanssa. Koulutuksista mainittakoon kansainvälisillä mausteilla höystetty kosketeltavia pienoismalleja käsittelevä koulutus. Kartoituksia laadittiin Kansallismuseolle, Rovaniemen taidemuseolle sekä Stundarsin ulkomuseolle. Pohjoismaisessa museoiden saavutettavuusverkostoprojektissa siirryttiin vuosittain vaihtuvien koordinaattoreiden aikakaudelle, ensimmäisenä vuorossa oli Ruotsin kansallismuseo. Kulttuuriakaikille.info -verkkosivustolle lisättiin mm. etusivulle ajankohtaisnostot dynaamisuutta lisäämään sekä saavutettavuussymbolit-osio tukemaan kulttuuritoimijoiden käyttäjilleen suuntaamaa viestintää. Samoin lisättiin uusia tietopaketteja ja muuta materiaalia. Sivuston sähköpostilistan jäsenmäärä kasvoi vuoden mittaan lähes kolmeen sataan jäseneen.

2. Hallinto ja talous

Kulttuuria kaikille -palvelun talouden perusta on opetusministeriön tuki, jota Valtion taidemuseo on yhteistyössä Suomen museoliiton kanssa hakenut ministeriöstä huhtikuusta 2006 lähtien kalenterivuosittain. Hankkeesta vastaa Valtion taidemuseossa kehittäminen ja yhteiskuntasuhteet KEHYS. Vuodesta 2003 vuoden 2006 maaliskuuhun hanketta rahoitettiin kolmevuotisena kehittämisprojektina, jolloin avustuksen suuruus oli 30 000 euroa vuositasolla. Kehittämishankkeen päätyttyä avustuksen suuruus 1.4.-31.12.2006 oli 32 000 euroa. Vuonna 2007 avustuksen määrä oli 40 000 euroa ja vuonna 2008 52 000 euroa.

Vuonna 2008 palvelulla oli tuloja asiantuntijapalveluista saatuina palkkioina noin 4000 euroa.

2.1. Työntekijät ja harjoittelijat

- Kulttuuria kaikille -palvelua koordinoi projektipäällikkö Sari Salovaara, jonka lyhennetty työaika on 82,76 % koko työajasta
- Aura Linnapuomi toimi palvelun osa-aikaisena projektisihteerinä 2.1. - 31.12.2008, työaika oli 15 tuntia viikossa
- Tanja Karpasto oli työssäoppimisjaksolla 5.3.-5.5.2008 Tampereen yliopiston täydennyskoulutusohjelmasta *Kulttuuri- ja tapahtumatuottajat*
- Elina Pylsy suoritti korkeakouluharjoittelun museologian oppiaineesta ajalla 26.5.-19.6.2008 sekä 4.8.-30.9.2008

2.2. Toiminta osana Valtion taidemuseota

Kulttuuria kaikille -palvelu on osa Kehittäminen ja yhteiskuntasuhteet -yksikkö Kehyksen toimintaa. Projektipäällikkö ja projektisihteeri osallistuvat Kehyksen suunnittelu- ja seuranta- asiakirjojen laadintaan ja tarvittaessa yksikön eri hankkeisiin. Kulttuuria kaikille -palvelu tekee yhteistyötä Kehyksen kulttuurivähemmistöprojektin kanssa. Kulttuurivähemmistöhankeen työntekijänä oli vuoden 2007 joulukuusta vuoden 2008 lokakuun loppuun Umayya Abu-Hannan sijaisena Kristiina eli Tikke Tuura. Salovaara ja Tuura koordinoivat Valtion taidemuseon saavutettavuus- ja diversiteettistrategian työstämistä (ks. kohta 8). Kulttuuria kaikille -palvelu osallistui myös Kehyksen vuosittaisille taidemuseoalan teemapäiville ja Kehyksen hallinnoiman Euroopan kulttuurien välisen vuoropuhelun teemavuoden 2008 tapahtumiin.

3. Kouluttamista, asiantuntijatyöryhmiä, konsultointia

Kulttuuria kaikille -palvelu vastaa viikoittain tiedusteluihin apuvälineistä, yhteistyötahoista, kouluttajista jne. Kysymyksiä tulee museoista ja muilta kulttuuripalvelujen tuottajilta, oppilaitoksilta, eri alojen opiskelijoilta, kansalaisjärjestöistä ja kuntien ja valtion hallinnolta, myös yrityksistä. Opiskelijat tekevät tiedusteluja liittyen opinnäytetöiden tekemiseen. Vuonna 2008 opinnäytetöiden aiheita ovat olleet mm. kuvailutulkkaus, inklusiivinen teatteri-ilmaisu, rockfestareiden saavutettavuus, pohjoismaisten museoiden saavutettavuus ja kuvataidekoulujen saavutettavuus. Apuraha- tai muita suosituksia kirjoitettiin kolme kappaletta. Yksi museo tilasi lausunnon hissien hankkimisen tueksi.

Jotkin yhteydenotot johtavat palavereihin ja asioiden työstämiseen saman pöydän ääressä. Kulttuuria kaikille -palvelu osallistui esimerkiksi Satakunnan kulttuuripalvelujen saavutettavuutta lisäävän hankkeen suunnitteluun ja Rovaniemen taidemuseon henkilökunnan kanssa museon laajennusta koskevaan keskusteluun.

Projektipäällikkö osallistui Selkokeskuksen neuvottelukuntaan, joka ideoi ja koordinoi selkosovellutusten parissa tehtävää työtä, Näkövammaisten kulttuuripalvelun kuvailutulkkauksen kehittämistä käsittelevään työryhmään sekä Invalidiliiton esteettömyyden arviointimenetelmän ja kartoituslomakkeen kehittämistyöryhmään (ESKEH-projekti). Projektisihteeri toimi projektipäällikön varajäsenenä Selkokeskuksen neuvottelukunnassa. Kulttuuria kaikille -palvelu/Kehys on osallistunut myös Stakesin koordinoiman Suomen Design for all -verkoston toimintaan.

Vuonna 2008 Kulttuuria kaikille -palvelu järjesti englanninkielisen asiantuntijatapaamisen kosketeltavista pienoismalleista ja opasteista. Asiantuntijatapaaminen oli kutsutilaisuus kulttuuri- ja näkövammaisalalla toimiville sekä

kosketeltavien pienoismallien ja opasteiden suunnittelijoille ja valmistajille. Tilaisuudessa puhuivat arkkitehdit Julia Ionides ja Peter Howell englantilaisesta The Dog Rose Trust -organisaatiosta, Jukka Jokiniemi Innojok Oy:stä, Milla Ahti ja Helka Karjalainen KERHODESIGN:sta, suunnittelija Nao Saito, Maria Koskijoki Helinä Rautavaara -museosta, Satu Itkonen Ateneumin taidemuseosta ja Pirjo Tujula Helsinki kaikille -projektista. Tilaisuudessa käytiin alustusten jälkeen keskustelua, jonka aikana kuultiin osallistujien kokemuksista alalta ja heidän käsityksiään tulevaisuuden kehityssuunnista. Kulttuurista kaikille -palvelu järjesti nelituntisen tilaisuuden näkövammaisten kulttuuripalvelu ry:n tuella tiistaina 8.4.2008 Ateneumin taidemuseon työpajassa.

Kulttuurista kaikille -palvelu järjesti 21.10.2008 vierailun Helsingin kaupungin sosiaaliviraston Toimiva koti -yksikköön, joka esittelee esteettömän ja turvallisen asumisen ratkaisuja ja järjestää erilaisia koulutuksia. Vierailun aikana oli opastettu kierros, jonka aikana käytiin läpi Toimivaan kotiin sisustetut kaksio ja yksiö sekä runsas määrä erilaisia apuvälineitä. Vierailuun osallistui Sari Salovaaran ja Aura Linnapuomin lisäksi joukko museoalan toimijoita ja Kulttuurista kaikille -sähköpostilistan jäseniä. Vierailun yhteydessä osallistujille jaettiin Kulttuurista kaikille -palvelun viestinnän uudeksi työkaluksi valmistunut esite ”*Kulttuurista kaikille -palvelun tarjoama tieto- ja ohjemateriaali*”.

Kulttuurista kaikille -palvelusta Sari Salovaara on osallistunut suunnittelijana tai kouluttajana/alustajana koulutuksiin/seminaareihin, joiden järjestäjiä olivat Ateneumin taidemuseo ja Kirkkopalvelut, HUMAK, Sibeliuksen Akatemia, Taideteollinen korkeakoulu, Satakunnan museo, Kynnys ry, Suomen tietokirjailijat ry, Yhdenvertaisuuden teemavuoden ohjelmaan liittynyt Turun museoiden järjestämä seminaari, EU Progress -ohjelman syrjinnän vastainen tiedotuskampanja (toteuttajina sisäasiainministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, puolustusvoimat, Etnisten suhteiden neuvottelukunta, Romaniain neuvottelukunta, Saamelaiskäräjät, Suomen Islam seurakunnan tataariyhteisö, SETA ry, Allianssi ry sekä Vammaisfoorumi ry). Aura Linnapuomi osallistui alustajana Espoon Kaupunginteatterin kannatusyhdistyksen iltatilaisuuteen lokakuussa.

4. Kartoitukset

Vuonna 2008 Kulttuurista kaikille -palvelu teki kartoitusyhteistyötä Kansallismuseon, Rovaniemen taidemuseon ja Stundarsin ulkomuseon kanssa. Kansallismuseon kartoituksen eli saavutettavuusarvioinnin toteutti toimeksiantona Jenni-Juulia Wallinheimo. Työryhmään kuuluivat museon henkilökunnan lisäksi myös Sari Salovaara, Jaakko Mäkikylä ja Tanja Karpasto. Muissa kartoituksissa tekijänä oli Sari Salovaara, asiantuntija apua antoivat mm. Kynnys ry:n arkkitehti Niina Kilpelä ja Eeva Simons. Aura Linnapuomi osallistui Stundarsin viestintäosion arviointiin.

Kartoituksissa kohde tarkistetaan etenkin liikkumis- ja toimimisesteisten kannalta. Raportissa tehdään kehittämissuhteita koskien viestintää, rakennettua ympäristöä, näyttelyjä ja palveluja. Kartoitukset ovat tilaajille maksullisia.

Kulttuuria kaikille -palvelu osallistui edelleen vuonna 2008 Invalidiliiton esteettömyyden arviointimenetelmän ja kartoituslomakkeen kehittämistyöryhmään ESKEH-projektin puitteissa. Hankkeessa pyritään yhtenäistämään rakennetun ympäristön esteettömyyden arvioimismenetelmiä ja mm. testataan arvioinnissa käytettäviä työkaluja ja mittareita.

Kulttuuria kaikille -palvelu tarjoaa verkkosivuillaan tarkistuslistoja kulttuurikohteiden esteettömyyden ja saavutettavuuden arviointiin. Uutena tarjottiin vuonna 2008 tarkistuslista esteettömän koulutuksen järjestämiseen.

5. Sähköpostilista ja asiantuntijaverkosto

Kulttuuria kaikille -palvelun sähköpostilistalle liittyi vuoden 2008 aikana huomattava määrä uusia jäseniä. Listalle liitytään palvelun verkkosivuilla ja sen kautta tavoittaa muut listalle liittyneet. Listalla oli 8.12.2008 275 jäsentä. Listalle liittyi 92 jäsentä aikavälillä 23.4.-8.12.2008. Projektisihteeri lähetti yhteensä 32 viestiä listalle aikavälillä 15.1.-8.12.2008. Projektipäällikkö ja muut listan jäsenet lähettivät yhteensä 47 viestiä listalle aikavälillä 4.2.-5.12.2008. Ylivoimaisesti suurin osa listan jäsenistä on suomalaisia, osa on muista pohjoismaista sekä muualta Euroopasta.

Kulttuuria kaikille -palvelu on jo aiempina vuosina kerännyt tietoja ihmisistä ja tahoista ja muodostanut kansallisen kulttuurialan saavutettavuuteen keskittyvään asiantuntijaverkoston. Kevään 2008 aikana asiantuntijoiden yhteystietoja päivitettiin. Verkoston jäsenten profiilit ja yhteystiedot ovat tarjolla Kulttuuria kaikille -verkkosivuston kautta.

6. Palvelun www-sivut

Vuoden 2008 aikana sivuston sisältöä laajennettiin. Sivuston suomen-, på skandinaviskan ja englanninkielisille pääsivuille luotiin "ajankohtaisia nostoja"-osiot, joissa on mahdollista nostaa esiin sivustolla julkaistuja tuoreita uutisia, sivustolle lisättyjä uusia tietopaketteja/raportteja tms. sekä saavutettavuuden hyviä käytäntöjä. Nostojen avulla sivustolla kävijä voi tehdä nopean silmäyksen siitä, mitä ajankohtaista sivustolla on parhaillaan meneillään.

Sivuston ajankohtaista-osion päivittämistähti tiheni aikaisemmista vuosista ja osiossa ilmestyi keskimäärin 4-5 uutista kuukaudessa. Toimintaperiaatteeksi otettiin, että ajankohtaista-osioon päivitetyt uutiset lähetettiin aina myös Kulttuuria kaikille -palvelun

sähköpostilistalle ja uutisen alkuperäisen kielen lisäksi viestiin lisättiin englanninkielinen tai suomenkielinen lyhennelmä. Kulttuuria kaikille -palvelua koskevat merkittävät uutiset päätettiin päivittää aina myös kulttuuriuutiset.net -sivustolle.

Uutena osiona sivuston suomenkieliselle puolelle lisättiin ”Verkkojulkaisut”-osa ”Palvelut”-osion alle ja ”Saavutettavuussymbolit”- ja ”Selkokirjoja”-osat ”Tietoa ja ohjeita” -osion alle. ”Verkkojulkaisut”-osaan listattiin Kulttuuria kaikille -palvelun tuottamat verkkojulkaisut ilmestymisjärjestyksessä vuodesta 2004 vuoteen 2008. ”Saavutettavuussymbolit” -osiossa julkaistiin Kulttuuria kaikille -palvelussa laaditut yhteensä 23 saavutettavuussymbolia (JPEG- ja eps -muotoisina tiedostoina) sekä kansainvälinen ISA-tunnus (the International Symbol of Access) (JPEG-muotoisena tiedostona). ”Selkokirjoja”-osaan listattiin selkokieliä taide- ja kulttuurihistoriallisia kirjoja sekä selkokielistä kaunokirjallisuutta.

Kulttuuria kaikille palvelu tuotti tietopakettien kosketeltavista pienoismalleista ja kohopasteista. Kyseisen tietopakettien yhteydessä julkaistiin Julia Iodineksen ja Peter Howellin kirjoittama artikkeli ”Anna sormien kuljettaa – kolmiulotteisia pienoismalleja kaikille”. Artikkelin julkaistiin myös sivuston englanninkielisellä puolella nimellä ”Let the Fingers do the Walking – Three Dimensional Models for All”. Lisäksi palvelu tuotti tietopakettien teatteritekstityksestä, tarkistuslistan esteettömän koulutuksen järjestäjälle sekä konferenssijulkaisun ”Making Cultural Heritage Truly Common; 11-12 October 2007 Helsinki”. Englanninkieliseen konferenssijulkaisuun kirjoittivat konferenssin puhujat Kaija Kaitavuori, Frans Mäyrä, Esko Nummelin, Richard Sandell, Diana Walters ja Anne Ågotnes. Vuonna 2000 laaditut oppaat ”Saavutettava näyttely; Hyvin toimiva näyttely” ja ”Saavutettava opastus; Liikkumis- ja toimimisesteiset kävijät opastetuilla kierroksilla” päivitettiin. Sivuston på skandinaviska -puolen ”Guider”-osiossa julkaistiin edellä mainitun oppaan ruotsinkielisen käännöksen päivitetty versio ”En tillgänglig utställning; En väl fungerande utställning”.

Sivustolla julkaistiin Helsinki kaikille -projektin vuonna 2008 tuottama esteettömyysraportti (FI-SWE-ENG), opetusministeriön julkaisu ”Valtionosuuden piirissä olevien taide- ja kulttuurilaitosten saavutettavuus – syksyllä 2007 toteutetun kyselyn tulokset” (2008), Timo Pekka Sillantauksen Tampereen avoimen yliopiston informaatiotutkimuksen laitokselle laatima essee ”Kirjastotoiminnan haasteet kehitysvammaisen asiakkaan palvelijana” (2006), John Holdenin ja Robert Hewisonin laatima DEMOS-raportti ”The right to art; Making aspirations reality” sekä opetusministeriön julkaisema ja Gyda Skat Nielsenin ja Birgitta Irvallin laatima opas (suom. toim. Anneli Äyräs) ”Esteetön kirjasto; Kirjastonkäytön saavutettavuuden varmistaminen: työkalupakki” (2006).

7. Muu viestintä

Kulttuuria kaikille -palvelun viestinnän uudeksi työkaluksi valmistui esite ”Kulttuuria kaikille -palvelun tarjoama tieto- ja ohjemateriaali”. Kyseiseen esitteeseen (word-tiedosto) on koottu kaikki palvelun verkkosivuilla oleva tieto- ja ohjemateriaali (verkkosivujen ”Tietoa ja ohjeita” -osiosta), ja sen tarkoituksena on palvella esitteenä siitä, millaista tieto- ja ohjemateriaalia Kulttuuria kaikille -palvelun verkkosivuilta on tulostettavissa. Materiaali on jaoteltu verkkosivujen osien ”Kokemuksia”, ”Oppaita”, ”Tarkistuslistoja”, ”Kulttuuripolitiikkaa” ja ”Artikkeleja ja raportteja” mukaan, ja mukana ovat myös ”på skandinaviska”- ja ”in English”-kieliversioiden tarjoamat materiaalit. Esitettä päivitetään sen mukaan, kun uutta tieto- tai ohjemateriaalia lisätään verkkosivuille.

8. Valtion taidemuseon saavutettavuus- ja diversiteettistrategia ”Kaikkien museo”

Sari Salovaara ja Kristiina Tuura sekä Umayya Abu-Hanna (syyskuusta alkaen) koordinoivat Valtion taidemuseon saavutettavuus- ja monikulttuurisuusstrategian, Kaikkien museo, työstämistä. Strategian keskeisiä kohteita ovat taidemuseotoiminnan sisällöt, henkilöstön kulttuurienvälinen osaaminen, kumppanuudet ja verkostoituminen, syrjimättömän ja monimuotoisen yhteiskunnan rakentaminen ja kannustajana toimiminen koko taidemuseoalalle. Koko Valtion taidemuseon henkilökunta osallistui strategian laatimiseen henkilöstöryhmittäin järjestetyissä keskustelutilaisuuksissa ja kommentoimalla strategialuonnosta. Luonnosvaiheessa strategiaa kommentoivat myös useat yksilöt ja yhteiskunnalliset toimijat museon ulkopuolelta. Strategia julkaistaan helmikuussa 2009.

9. Tillgänglighetsnätverk för museer i Norden

Verkoston käynnistänyt projekti päättyi vuoden 2007 lopulla, jolloin hanketta arvioitiin ja laadittiin rahoittajille loppuraportit. Projektin ohjausryhmä kokoontui viimeisen kerran Tukholmassa 18.2.2008. Verkoston toiminnan jatkumisen kannalta on ollut olennaista luoda malli, jossa verkostoa sivutoimisesti vetää yksi vuosi kerrallaan jokin jäsenmuseoista. Tukholmassa Ruotsin kansallismuseo toimi verkoston koordinaattorimuseona vuoden 2008 ja yhteyshenkilönä museopedagogi Jeanette Ragner. Kulttuuria kaikille -palvelusta Tuuli Rajavuori, Miikka Roine ja Sari Salovaara kouluttivat 19.2. etenkin sivuston päivittämiseen liittyen Jeanette Ragneria ja Moderna museetin edustajaa National museumin tiloissa. Sari Salovaara ja Aura Linnapuomi osallistuivat samassa paikassa 27.11. järjestettyyn kokoukseen, jossa valmisteltiin koordinaattorin roolin siirtymistä Ruotsista Islantiin vuodeksi 2009.

10. Muu kansainvälinen toiminta

Kulttuuria kaikille -palvelu osallistuu kansainvälisiin verkostoihin ja yhteistyöhankkeisiin, joiden tavoitteena on taiteen ja kulttuurin saavutettavuuden lisääminen. Vuorovaikutus muualla Euroopassa toimivien saavutettavuusasiantuntijoiden kanssa on säännöllistä. Lokakuussa Arts About Manchester -organisaatio kutsui Sari Salovaaran seminaarialustajaksi Manchesterin alueen kulttuuritoimijoille suunnattuun tilaisuuteen. Schindler Group -yritys kutsui marraskuussa Sari Salovaaran osallistumaan Sveitsiin Luzerniin kansainvälisen esteetöntä suunnittelua edistäneen arkkitehtuurikilpailun palkintojenjakoon.

11. Artikkeleja

Sari Salovaara kirjoittama Kulttuuria kaikille -palvelun ja Valtion taidemuseon toimintaa käsittelevä artikkeli julkaistiin saksalaisen julkaisun KULTURELLE BILDUNG numerossa 2/2008 otsikolla ”Willkommen im museum? Die Finnische Nationalgalerie fördert den gleichberechtigten zugang zu kultur”.

Elina Pyly kirjoitti saavutettavuutta ja Kulttuuria kaikille -palvelua käsittelevän ”Ovet auki jokaiselle” -artikkelin, joka julkaistiin vuoden viimeisessä Kalevalaisten naisten liiton Pirta-lehdessä.

Sari Salovaara ja Diana Walters Göteborgin yliopistosta kirjoittivat vuonna 2009 julkaistavan artikkelin Revisiting the welfare model; disability in the Nordic countries.

12. Kouluttautuminen

Sari Salovaara osallistui pääkaupunkiseudulla esteettömyys- ja saavutettavuusaiheita käsitteleviin kotimaisiin seminaareihin mahdollisuuksien mukaan.

13. Tutkimus

Opetusministeriö toteutti syksyllä 2007 kyselyn kaikille valtionosuuden piirissä oleville orkestereille, teattereille, museoille ja kirjastoille niiden toiminnan saavutettavuuden edistymisestä. Elina Pyly eritteli harjoittelunsa aikana kyselyyn tulleet vastaukset kulttuurilaitoksittain ja kirjoitti niistä analyysit sekä yhteenvedon. Opetusministeriö julkaisi raportin tuloksista lokakuussa 2008.